

Gdańsk, 15.01.2021.

dr hab. Marcin Krawczyński, prof. WSEWS i A-SW

Wyższa Szkoła Edukacja w Sporcie w Warszawie

Ateneum-Szkoła Wyższa w Gdańsku

Recenzja

rozprawy doktorskiej

mgra Macieja Behnke pt. „Psychofizjologiczny Model Wyzwania i Zagrożenia w E-sporcie”

(promotor: dr hab. Łukasz D. Kaczmarek, prof. UAM, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

w Poznaniu, Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Poznań 2020)

Rozprawa doktorska Pana mgra Macieja Behnke opiera się na trzech artykułach opublikowanych w trzech prestiżowych czasopismach naukowych (IF od 2,450 do 3,360) *International Journal of Psychophysiology*, *Psychology of Sport and Exercise* oraz *Emotion*. Pierwsze opracowanie ma charakter meta-analizy, a pozostałe dwa mają charakter empiryczny i są pracami wieloautorskimi, przy czym w każdej z nich p. mgr Behnke występuje jako pierwszy autor. Ponad to należy zauważyć, że projekt został częściowo sfinansowany przez Narodowe Centrum Nauki (UMO-2017/25/N/HS6/00814) oraz uzyskał również środki w ramach finansowania stypendium doktorskiego z Narodowego Centrum Nauki (UMO-2019/32/T/HS6/00039). Artykuły zostały opublikowane w latach 2018-2020. Główny trzon materiałów przedstawionych do recenzji obejmuje próbę skróconego opis rozprawy doktorskiej przedstawionej w formie spójnego tematycznie zbioru artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych oraz kopie wspomnianych artykułów naukowych.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) „rozprawę doktorską może stanowić samodzielna i wyodrębniona część pracy zbiorowej, jeżeli wykazuje ona indywidualny wkład kandydata przy opracowywaniu koncepcji, wykonywaniu części eksperymentalnej, opracowaniu i interpretacji wyników tej pracy, odpowiadający warunkom określonym w ust. 1.” O spełnieniu powyższych wymagań świadczą dołączone deklaracje współautorów wskazujące, że indywidualny wkład p. mgra Behnke w powstawanie omawianych publikacji był znaczący i obejmował: opracowanie koncepcji, pozyskanie środków, metodologii, zbieranie danych, analiza formalna, analizy statystyczne oraz pisanie artykułu naukowego. Brak jest natomiast oświadczenia współautorów publikacji o nakładzie pracy wyrażony w parametrach ilościowych (%).

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska p. mgra Macieja Behnke wpisuje się w nowatorskie pomysły badawcze, osadzone na styku psychologii eksperymentalnej, psychofizjologii, psychologii emocji i motywacji oraz psychologii sportu z elementami odniesień do teorii sportu. Przedmiotem swych studiów uczynił Autor ukazanie psychofizjologicznego modelu opisującego zjawiska motywacyjne i afektywne oraz ich następstwa fizjologiczne i behawioralne w trakcie rozgrywania zawodów e-sportowych. Jest to temat nie tylko interesujący poznawczo, ale także istotny praktycznie. Scharakteryzowanie zjawisk występujących w nowym obszarze, jakim jest bez wątpienia e-sport, jest zamierzeniem ambitnym i posiada znaczny i znaczący wymiar aplikacyjny.

Bez wątpienia rosnącą popularność e-sportu zaliczyć można do fenomenów naszych czasów. W Ustawie o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 r. poza Art. 2.1., który mówi „Sportem są wszelkie formy aktywności fizycznej, które przez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane wpływają na wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój

stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach” dodano punkt 1a. „Za sport uważa się również współzawodnictwo oparte na aktywności intelektualnej, którego celem jest osiągnięcie wyniku sportowego” (tekst jed. Dz.U. 2020 poz. 1133). E-sport postrzegany jest w przestrzeni publicznej w różnych kontekstach – jako zjawisko kulturowe, społeczne, edukacyjne, ekonomiczne, a także od niedawna jako przedmiot refleksji i badań naukowych. O rosnącym zainteresowaniu e-sportem świadczyć mogą dla przykładu dane z listopada 2020, gdzie odnotowano rekord Counter-Strike: Global Offensive (CS:GO) jednoczesnych graczy na Steam – 1 305 000, a w styczniu 2021 roku notowano blisko 23 241 000 unikalnych graczy. Rosną także pule nagród w turniejach. W kwietniu 2020 roku rozegrano turniej Flashpoint 1 z pulą jednego mln USD, a finał oglądało jednocześnie 271 000 widzów. Rosnąca komercjalizacja i profesjonalizacja sportu, w połączeniu z ciągłą obecnością sportu w mediach powoduje, że coraz więcej osób interesuje się tą formą aktywności. Stawia to też nowe wyzwania przed psychologami i specjalistami z zakresu nauk o sporcie.

Praca liczy 42 numerowane strony i składa się z *Listy Publikacji* stanowiących podstawę postępowania, *Streszczenia* i streszczenia w języku angielskim (*Abstract*), *Wprowadzenia*, części: *Aktualny stan wiedzy*, *Projekt badań własnych*, *Podsumowanie*, *Literatura* oraz załączników stanowiących przedruk artykułów.

Oceniając treści zawarte w teoretycznej warstwie pracy, pomieszczone we *Wprowadzeniu* i części nazwanej *Aktualny stan wiedzy* (s. 10-27), pragnę zauważyć, że Autor dokonuje w niej krytycznej analizy dotychczasowego dorobku teoretycznego i empirycznego w obszarach badawczych odnoszących się do charakterystyki biopsychospołecznego modelu wyzwania i zagrożenia oraz charakterystyk e-sportu. Warte podkreślenia jest to, że Autor porusza się swobodnie i ze znanstwem światowej literaturze przedmiotu. Wykład skonstruowany jest logicznie, z analizą stanu badań tak psychologicznych, jak i konsekwencją

odniesień fizjologicznych i behawioralnych. Recenzenta niepokoi jednak fakt zbyt pobieżnego potraktowania polskiej literatury z zakresu teorii sportu i psychologii. Uważam, że Autor opisując e-sport mógł pokusić się o nieco dokładniejszą analizę prac z zakresu polskiej psychologii i teorii sportu w odniesieniu do wcześniejszych doniesień (np. por. Cypriański, 2018; Dąbrowski, 2011; Stępnik, 2009), czy psychologii uzależnień (Grzegorzewska, Cierpiałowska, 2018).

Część *Projekt Badań Własnych* opisuje w skróconej formie trzy artykuły stanowiące podstawę dysertacji. W badaniu pierwszym została przeprowadzona meta-analiza 19 badań opublikowanych w 17 artykułach, na podstawie której określono średni efekt wskaźników fizjologicznych (parametrów układu krążenia – np. objętości minutowej serca, oporu obwodowego) oraz skuteczności występu, a także wykazano, że skuteczność występu wiąże się ze specyficzną aktywnością układu krążenia.

Badanie drugie to laboratoryjny eksperyment w grupie 82 graczy Counter-Strike: Global Offensive (CS:GO), w którym zastosowano model wyzwania i zagrożenia do specyficznej sytuacji występu e-sportowego. Badanie dowiodło, że gracze z większym doświadczeniem w grze, lepiej oceniali swoje możliwości w kontekście wymagań sytuacyjnych, co w efekcie miało związek z ich większym zaangażowaniem fizjologicznym i lepszymi rezultatami w trakcie gry.

Z kolei trzecie badanie, przeprowadzone także jako eksperyment laboratoryjny, w grupie 241 graczy FIFA 19, wykazało, że emocje wpływają na usprawnienie działania graczy tak długo, jak wzbudzają silną motywację do dążenia oraz że motywacja do dążenia i walencja afektu przyczyniają się do usprawnienia działania osób występujących. Także gracze o silnym przekonaniu na temat swoich możliwości i angażujący więcej zasobów fizjologicznych w trakcie gry (stan wyzwania) osiągnęli lepsze wyniki.

Część opisową zamyka *Podsumowanie*. Recenzent, oprócz typowych refleksji końcowych, chętnie widziałby także w tej części ograniczenia i trudności związane z przeprowadzeniem badań własnych oraz implikacje praktyczne i dalsze kierunki badań.

W odniesieniu do całokształtu tematyki pracy pojawiają się pewne pytania i wątpliwości, które nie obniżają w żaden sposób ogólnej, bardzo pozytywnej oceny pracy i mam nadzieję, że w odpowiedziach Autora zostaną wyjaśnione. Pytania recenzenta dotyczą:

1. Czy i jak w świetle analizy literatury przedmiotu oraz uzyskanych wyników badań własnych można odnieść zaprezentowany model psychofizjologiczny wyzwania i zagrożenia do ważnej w psychologii sportu Teorii Indywidualnej Strefy Optymalnego Funkcjonowania Jurija Hanina?
2. Jaki był sposób doboru osób badanych do próby w badaniach? Recenzentowi chodzi o szczegóły związane z dotarciem do potencjalnych osób badanych z wykorzystaniem Facebooka oraz wieku badanych 18-31 lat w badaniu 2 oraz 18-37 lat w badaniu 3. Czy nie są to zbyt szerokie przedziały wiekowe, a osoby reprezentują odmienne „pokolenia”?
3. Jak Autor widzi możliwość wykorzystania wyników badań własnych w e-sporcie w odniesieniu do różnych poziomów zaawansowania sportowego, ze szczególnym uwzględnieniem e-sportu wysokokwalifikowanego? Recenzenta interesuje tu przede wszystkim element przygotowania motorycznego i psychologicznego do zawodów.

Z obowiązku recenzenta muszę zwrócić jeszcze uwagę na pewne niedociągnięcia natury edytorskiej, stylistycznej. Brak jest numeracji poszczególnych części. W tytułach rozdziałów autor używa wielkich liter. Raz autor stosuje określenie „Psychofizjologiczny Model Wyzwania i Zagrożenia” (np. w tytule), a dalej „model bio-psycho-społeczny wyzwania i zagrożenia”. Czy określenie „model bio-psycho-społeczny wyzwania i zagrożenia” nie powinien być traktowany jako nazwa własna? Przy odnośnikach do literatury – raz podaje nazwisko autora i in., a obok – nazwiska et al. Na przykład s. 32 przeskakuje linia. Bibliografia nie jest wyjustowana i należałoby ją przeglądnąć, ujednolicić zapis i uzupełnić

np. o miejsce wydanie (przy niektórych monografiach). Także pisząc w języku polskim na podstawie tekstów w języku angielskim, należy zwracać uwagę na poprawność stylistyczną, czy gramatyczną tekstu.

W podsumowaniu stwierdzam, że mimo drobnych uwag o charakterze formalnym odnoszących się do skróconego opisu, ocenianą dysertację, składającą się ze zbioru publikacji, charakteryzuje spójny tematycznie cykl badań. Cykl ten charakteryzuje też prawidłowo uzasadniony problem badawczy, właściwy dobór metod badań, rzetelność analiz statystycznych, a obszerne ujęcie literatury przedmiotu pozwala na rzeczową i merytoryczną dyskusję wyników badań. Prace wnoszą znaczący i oryginalny wkład do wiedzy z zakresu psychofizjologii, psychologii emocji i motywacji w powiązaniu z psychologią sportu.

Stwierdzam, że przedłożona mi do oceny rozprawa doktorska p. mgra Macieja Behnke oparta na cyklu spójnych tematycznie trzech artykułów naukowych spełnia wszystkie wymogi Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (tekst jed. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 i w związku z art. 179 ust.1 z dnia 3 lipca 2018 roku Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Dz. U. z 2018 r., poz. 1669) stawiane pracom przy ubieganiu się o nadanie stopnia doktora. Wnoszę do Wysokiej Rady Dyscypliny Wydziału Psychologii i Kognitywistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu o dopuszczenie Kandydata do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Jednocześnie, biorąc pod uwagę wysokie walory poznawcze i aplikacyjne recenzowanej pracy, wnoszę o wyróżnienie rozprawy. Badania dotyczące zjawisk motywacyjnych i afektywnych oraz ich następstw fizjologicznych i behawioralnych w e-sporcie mają charakter pionierski nie tylko na gruncie polskim, ale i światowym. Zostały przeprowadzone w sumienny i rzetelny sposób. Autor podjęła się trudnego zadania przeprowadzenia skomplikowanych badań eksperymentalnych na relatywnie dużej grupie

osób badanych. Właściwy dobór narzędzi badawczych, wielość analiz, prezentacji i dyskusji wyników badań własnych opublikowanych w renomowanych czasopismach dopełniają tego obrazu.